

пінь ризику під час діяльності такого підприємства є досить високим. Виваженим і найдоцільнішим методом упровадження інновацій є створення при великих підприємствах внутрішніх венчурів, що дасть змогу значно зменшити ризик великих підприємств, оскільки вони братимуть до впровадження лише перевірені венчурними підприємствами високоефективні інноваційні проекти, і як наслідок реалізовуватимуть їх якісно та у скорочені терміни, пропускаючи етап перевірки дієвості та ризиковості.

Таким чином, відповідно до статистичних даних, в Україні період розвитку інноваційної діяльності, проте де-факто відбувається процес зниження її рівня. Спостерігаються тенденції скорочення науковців, на вкрай низькому рівні перебуває інноваційна активність підприємств, впровадження нових технологічних процесів і освоєння нових видів техніки є нестійким. Позитивні тенденції дійсно спостерігалися, але мали переважно тимчасовий характер і змінювалися протилежними зрушеннями. Практично з кожним роком незалежності Україна втрачає свій інноваційний потенціал і цим самим гальмує економічний розвиток і стабільність. Усі ці проблеми суттєво гальмують інноваційну діяльність на підприємствах і потребують якнайшвидшого вирішення та усунення. То ж держава має приділяти цьому питанню гостру увагу, адже стан економіки країни як внутрішній, так і зовнішній залежить від розвитку інноваційної діяльності та її підтримки та фінансування на державному рівні.

Запропонована урядом України, сукупність реформ у сфері інновацій, з граничним терміном впровадження у 2020 році, із врахуванням нинішнього економічного стану країни, доцільно піддати прагматичному аналізу з метою ідентифікації їх здатності до реалізації у сучасних умовах і найближчих перспектив із врахуванням наявного економічного та інтелектуального потенціалу країни. Дані проекти реформування інноваційної галузі мають бути піддані багатопредметному аналізу для усунення критичних недоліків законодавчого та виконавчого характеру. Лише оперативне та цілеспрямоване вдосконалення нормативно-правового ландшафту дозволить нарешті створити чіткий план інноваційного розвитку економіки.

Отже, Європейський вибір України на шляху інтеграції у високотехнологічне конкурентне середовище зумовив необхідність формування та запровадження інноваційної моделі розвитку, яка повинна була забезпечити високі та стабільні темпи економічного зростання, вирішити певні соціальні й екологічні проблеми, забезпечити конкурентоспроможність національної економіки, підвищити експортний потенціал країни, гарантувати їй економічну безпеку та чільне місце в Європейському Союзі. Проте наразі рівень впровадження інновацій на практиці все ще залишається низьким, а сам процес такого впровадження по своїй суті є малоефективним, то ж дане питання потребує суттєвої деформації на законотворчому рівні та державного фінансування.

Література

1. Бузько І.Р. Стратегічне управління інвестиціями та інноваційна діяльність підприємства : монографія / І.Р. Бузько, О.В. Вартанова, Г.О. Голубенко. — Луганськ : Вид -во СНУ ім. В. Даля, 2014. — 176 с.
2. Кирич Н. Б. Інноваційна діяльність підприємств та організацій як метод стабілізації економіки регіонів України / Андрушків Б. М., Кирич Н. Б., Погайдак О. Б. // Вісник економічної науки України. — 2009. — №1 (15). — С. 23—25.
3. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів: Вид. центр Львів. НУ ім. Івана Франка, 2001. — 607 с.
4. Управління інноваціями в сучасній організації / за ред. В.А. Євтушевського. — К. : Вид -во « Нічлава», 2006. — 359 с.
5. Харів П.С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів. — Тернопіль : Вид -во « Економічна думка», 2003. — 326 с.
6. Інтернет-ресурс: <http://economics.unian.net/finance/1040623-ukraina-podnyalas-na-33-e-mesto-v-reytinge-samyih-innovatsionnyih-stran-mira.html>

А.Й.Жемба

к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки,
Національний університет водного господарства та природокористування
a.i.zhemb@nuwm.edu.ua

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ІДЕОЛОГІЇ ПРИРОДОРЕСУРСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПРИ РОЗРОБЦІ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ

ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИДЕОЛОГИИ ПРИРОДОРЕСУРСНОГО МЕНЕДЖМЕНТА ПРИ РАЗРАБОТКЕ ИННОВАЦИОННОЙ СТРАТЕГИИ

PRACTICAL ASPECTS OF APPLICATION OF THE IDEOLOGY OF NATURAL RESOURCE MANAGEMENT IN DEVELOPING INNOVATIVE STRATEGIES

Анотація. У дослідженні обґрунтовано теоретико-організаційні основи моделі природоресурсного менеджменту в умовах інституційних перетворень на принципах інноваційного розвитку та підвищення національної конкурентоспроможності. Інноваційна стратегія країни повинна базуватись на удосконаленні механізму регулювання та цільового використання природоресурсних потоків.

Аннотация. В исследовании обосновано теоретико-организационные основы модели природоресурсного менеджмента в условиях институциональных преобразований на принципах инновационного развития и повышения национальной конкурентоспособности. Инновационная стратегия страны должна базироваться на совершенствовании механизма регулирования и целевого использования природоресурсных потоков.

Abstract. The study substantiated the theoretical and organizational basis for models of natural resource management in the context of institutional transformations on the principles of innovative development and improve national competitiveness. Innovation strategy of the country should be based on the improvement of the mechanism of target regulation and the use of natural-resource flows.

Ресурсна ефективність є потужним економічним аргументом із суттєвим потенціалом для зменшення витрат, що водночас призводять до двох найбільших наслідків: поліпшення конкурентоспроможності та створення робочих місць. Отже, природоресурсний менеджмент є інструментом до мотивації інноваційної перебудови економіки країни.

Однак, існує велика ймовірність ризиків пов'язаних із виснаженням природних ресурсів. Так, за оцінками ЮНЕП з 1980-х років світовий видобуток як абіотичних (випадки джерела енергії, мінерали), так і біотичних (сільське, лісове та рибне господарство) ресурсів постійно зростає. У період з 1980 по 2005 рік видобуток ресурсів виріс з 40 до 58 млрд т. На 2020 рік прогнозується загальна сума видобутку близько 80 млрд т — 200 % від обсягів за 1980 рік. Тоді як частка у світовому видобутку ресурсів країнами BRICS (Бразилія, Росія, Індія, Індонезія, Китай і Південна Африка) та решти країн світу (що не входить до ОЕСР) зростає, частка країн ОЕСР зменшується [1].

Країни ЄС-25 мають імпортувати близько 21 % своїх ресурсів для виробництва продукції для кінцевого споживання, що підкреслює залежність ЄС від видобутку природних ресурсів в інших частинах світу. Така залежність не може бути полегшена за рахунок внутрішнього видобутку, оскільки поклади природних ресурсів у ЄС є обмеженими.

Тому залежність Європи від інших країн підвищуватиметься у випадках, коли ресурси є стратегічно важливими та відсутніми на території ЄС. Ця залежність буде посилюватись по мірі того, як скорочуватиметься частка країн у майбутньому світовому видобутку ресурсів. Крім економічних ризиків, видобуток ресурсів за кордоном має ще й екологічні ризики, внаслідок чого навантаження на довкілля зміщується в інші регіони світу. Слід зазначити, що за даними Федерального статистичного офісу Німеччини, встановлено кореляцію між Індексом росту конкурентоспроможності та продуктивністю ресурсів економіки країн ЄС [1].

Продуктивність використання ресурсів є рушійною силою для конкурентоспроможності. Головним аргументом для бачення продуктивності ресурсів у якості конкурентної переваги є високий потенціал економії витрат на закупівлю матеріалів на енергоспоживання. Підвищення якості завдяки радикальним інноваціям та зменшення впливу на довкілля також пов'язані з конкурентними перевагами через продуктивність ресурсів. Нарешті, підвищена продуктивність ресурсів сприяє кращому плануванню щодо безпеки, що є ще одним з факторів впливу на конкурентоспроможність. ЄС може реалізувати суттєві екологічні та конкурентні переваги, якщо систематично займатиметься зменшенням внутрішніх відмінностей щодо ресурсної ефективності. Це тягнучиме за собою підтримку існуючої природоресурсної політики передовиків і створення стрибкових стратегій для регіонів, що відстають.

На прагматичній короткостроковій і середньостроковій основі, є п'ять ключових цілей для першої парадигми інноваційної промисловості, що базується на рециклінгу:

- збалансовані ринки для майбутнього;
- потужні інституції;
- ресурсно-ефективні продукти та послуги;
- держава як споживач — рольова модель і влада ринку;
- зміни у мисленні людей.

На даний момент у країні необхідно терміново вжити ряд внутрішньополітичних ініціатив, щоб гарантувати рівні умови для інновацій у природозберігаючі технології, щоб останні змогли забезпечити необхідну віддачу в якості успішних комерційних починань. При відсутності реформ у внутрішній політиці є ризик, що обсяг і масштаб непродуктивних субсидій поставитиме під загрозу багато елементів пропонованого ГЗНК. Зміни в забезпеченні розвитку інноваційного підприємництва в Україні, на які необхідно звернути увагу в першу чергу, включають реформу непродуктивних субсидій, реформу оподаткування та надання відповідних пільг, реформи землекористування та урбаністичної політики, централізоване управління ресурсами прісної води і зміцнення екологічного законодавства.

Європейська Комісія використовує внутрішнє споживання матеріалів (Domestic Material Consumption — DMC) у якості показника для вимірювання загального споживання ресурсів. DMC «вимірює загальну кількість матеріалів», безпосередньо використаних в економіці. Він визначається як усі матеріали, що надходять безпосередньо до національної економіки (використовуваний внутрішній видобуток плюс імпорту) мінус експортовані матеріали». Взаємозв'язок між ВВП і DMC описує продуктивність ресурсів [2, с. 152].

Також, DMC у якості показника рівня використання ресурсів не включає прихованих потоків («екологічного навантаження»), що виникають при видобутку чи переробці ресурсів. Зокрема, імпортовані товари пов'язані з великими прихованими потоками. Європа наразі підвищує свою продуктивність ресурсів шляхом збільшення імпорту ресурсів. Навантаження на навколишнє середовище, пов'язане з видобутком ресурсів, усе більше зміщується до інших країн. Таким чином, потрібно обрати показник, що включає всі приховані потоки споживання ресурсів.

Застосування ідеології природоресурсного менеджменту в практику прийняття інноваційних проектів та рішень передбачає впровадження ресурсоефективних продуктів і послуг. Існує три можливих види стратегічних заходів із підтримки ресурсоефективних продуктів і послуг на ринку:

- ✓ по-перше, відповідно до першого головного завдання, має бути забезпечена підтримка самих передових продуктів, особливо на етапах розробки та впровадження на ринку;
- ✓ по-друге, стандарти повинні спрямовувати середню масову продукцію на ринку в напрямку підвищення ресурсної ефективності. Існуючі стандарти, такі як Директива з екологічного конструювання (еко-дизайну) (2005/32/ЄС), мають бути удосконалені з врахуванням вимог щодо ресурсної ефективності;
- ✓ по-третє, нові стандарти з ресурсної ефективності мають також включати мінімальні вимоги до продукції на ринку. Внаслідок цього старі продукти ресурсоемного типу на ринку будуть заборонені.

Стратегія у галузі споживання може спрямувати ринки до ресурсоефективніших, тобто інноваційних продуктів і послуг. Уряди звичайно мають значний вплив на ринках, оскільки державні закупівлі складають значну частку загального ринкового споживання. Ефективність використання ресурсів може бути встановлена в якості важливого фактора за допомогою спеціальних директив щодо закупівель. Це також буде стимулом для розробки ресурсоефективних продуктів, оскільки комерційних ризик буде обмеженим за рахунок стабільного попиту від державних установ.

Головною проблемою вибору подальшої інноваційної еколого-економічної траєкторії розвитку України є збереження старої аномальної структури ресурсомісткої економіки, що призводить до зниження конкурентоспроможності товарів і послуг українських виробників на світових ринках, окрім того, до погіршення стану довкілля, біоти і системи життєдіяльності людини.

Оскільки економічний розвиток відбувається переважно не через розширення високотехнологічних галузей економіки, а за рахунок сировинних і низькотехнологічних галузей промисловості, що супроводжується активізацією споживання дефіцитних природних ресурсів за низької енергоефективності виробництва, домінантою інноваційного розвитку необхідно визнати скорочення ресурсоемності виробництва. А для зламу зазначеної негативної ситуації необхідно підвищити роль податкового стимулювання екологоорієнтованих і ресурсозберігаючих дій суб'єктів підприємницької діяльності, в тому числі через фінансові інструменти вилучення природно-ресурсної ренти, яка повинна локалізуватися в спеціальних фондах.

Природоресурсний менеджмент стимулюватиме переорієнтацію податкової системи, з огляду на позитивний зарубіжний досвід, за рахунок перенесення податкового навантаження з праці та капіталу на ресурсну складову, що є одним із основоположних принципів інноваційної реструктуризації, а його реалізація не лише сприятиме матеріальному заохоченню господарюючих суб'єктів до подальших екологоконструктивних заходів, а й акумуляції фінансових ресурсів для цільової природоохоронної та природовідтворювальної діяльності, зміцненню фінансової бази використання природного капіталу.

Таким чином, розвиток природоресурсного менеджменту визначається можливостями вирішення питань, з одного боку, щодо стану та обсягів фінансування в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів і гарантування екологічної безпеки, а з іншого — щодо дієвості функціонування механізму інноваційної реструктуризації вітчизняної економіки, забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції.

Література

1. Зелений Новий курс для Європи. Доповідь Вупертальського інституту для клімату, довкілля та енергії. — Зелена Європейська фундація — aisbl GEI, жовтень 2009 року.
2. Стратегічні вектори регіональних трансформаційних зрушень [Т.П. Галушкіна, В.С. Реутов, Л.М. Качаровська]; за наук.ред. д.е.н., проф.Т.П. Галушкіної. — Сімферополь: ПП «Підприємство Фенікс», 2009.